
КОНЦЕРТНЕ ЖИТТЯ

Люба Кияновська

«ДОН ЖУАН» МОЦАРТА І ТРАДИЦІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МОЦАРТІАНИ

Львівська «моцартіана» в її найширшому сенсі в європейському просторі займає особливе місце. До цього спричинилась і тридцятирічна діяльність молодшого сина геніального віденського класика, Франца Ксавера, у нашому місті; і одна з перших поза Віднем постановок «Чарівної флейти»; і урочисті ювілейні святкування в 20-х роках XIX ст., коли поняття «ювілейних дат» для видатних митців ще не набуло такого значення в культурному житті. Тож кожне виконання програм з творів В. А. Моцарта – чи то симфонічних, чи клавірних, чи хорових, а особливо оперних, завжди викликає закономірний резонанс не лише у фахівців, але й в демократичній аудиторії. На жаль, тривалий час сценічні постановки моцартівських опер залишались великою, але недосяжною мрією львівських меломанів. І ось протягом двох років ця прикра прогалина була заповнена – в 2013 році на сцені Львівського національного театру опери і балету ім. С. Крушельницької з великим успіхом відбулась прем'єра «Чарівної флейти», а 27 квітня цього року вперше після кількох десятиліть перерви світло рампи побачив «Дон Жуан»¹.

«Родзинкою» вистави стала участь у складній, вельми віртуозній у більшості вокальних партій, і водночас філософсько-символічній за змістом опері, яку сам композитор окреслив багатозначно: *dramma giocoso*, тобто *весела драма* – юних виконавців, студентів та нещодавніх випускників вокального факультету Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. Зрештою, як підкреслив у виступі після прем'єри ректор академії професор Ігор Пилатюк, ініціатива постановки належала саме студентам. Це вони з усім максималізмом юності відважились сягнути до опери, що заслужено вважається одним із «пробних каменів» вокально-сценічної майстерності і культури, вершиною, подолати яку під силу тільки зрілим і досвідченим артистам. Або дуже талановитим і наполегливим юним співакам. В цьому вони мали гарний приклад: ще в 1977 році до шедевру Моцарта звернулись тодішні вихованці Львівської консерваторії – партію Дон Жуана співав випускник Ігор Кушплер, інші провідні ролі теж дістались студентам. А в майбутньому всі учасники того зіркового складу стали народними артистами і визначними співаками, що виступали на багатьох оперних сценах світу.

¹ Подаю назву опери так, як її прийнято транскрибувати у нас, але взагалі правильніше зберігати правопис італійського оригіналу лібрето і позначати як «Дон Джованні».

Загалом експеримент із поєднання творчої праці провідних фахівців оперного театру (режисера Василя Вовкуна, художників Тадея та Михайла Риндзаків, художника з костюмів Оксани Зінченко, балетмейстера Сергія Насенка) та оперної студії ЛНМА ім. М. Лисенка (оркестр і хор, диригент Юрій Бервецький, хормейстер Мар'ян Телішевський та солісти – випускники і студенти) пройшов вельми успішно. Результат не розчарував і підтвердив добру славу львівської театральної і вокальної школи. Класична режисерська робота, традиційні костюми і символічні декорації, лише злегка «приправлені» деякими сучаснішими алюзіями (як вступне «посвячення в Дон Жуани» на тлі звучання увертюри чи вихід червоних і чорних масок) – були необхідні як слухачам, що не мали тривалої традиції сприйняття опер Моцарта і навряд чи сприйняли б надто радикальні сценічні вирішення шедевру XVIII ст., так і студентам, котрі повинні починати з фундаментального розуміння музичного класицизму і лише потім переходити до екстравагантних інновацій. Коректність і витриманість – ці переваги завжди добре сприймаються у класичних постановках, і їх проявили всі автори львівської сучасної сценічної версії: і режисер, і художники, і диригент. Щодо звучання оркестру думки розділились: декому з колег воно видалось надто приглушеним, я ж вважаю, що такий рівень гучності був комфортним для солістів, ніде не заглушаючи їх.

Щодо солістів, то рецензент може дати оцінку лише першому складу, полишаючи на розгляд інших критиків оцінку наступних прем'єрних вистав і юних виконавців. П'ятикурсник Дмитро Кальмучин у титульній ролі та Михайло Подкопаєв у ролі його вірного слуги Лепорелло показали себе з найкращого боку. Прекрасні голоси, добра вокальна техніка і відповідні зовнішні дані, свобода і невимушеність у створенні сценічного образу справили якнайкраще враження. Хоча і в їх інтерпретаціях не обійшлося без деяких похибок (все ж відчувається відсутність театрального досвіду), проте цікавих і художньо переконливих моментів було набагато більше, так що не погіршу проти істини, коли скажу, що це була їх значна професійна перемога. Невдячна це справа – намагатись заглянути в майбутнє, але дозволю припустити, що якщо молоді співаки розвиватимуться і надалі так успішно, то на них чекатиме неабияка творча кар'єра. Серед виконавиць жіночих партій спеціально хотілося б відзначити випускницю Наталію Кухар в ролі Ельвіри, що винесла на сцену вдумливо і глибоко пережитий образ нещасливої закоханої. Якщо на початку ще відчувалось деяке її внутрішнє напруження, то фінальну арію вона виконала просто блискуче.

До інших виконавців зауважень більше: Антоніна Лісогорська в ролі Донни Анни дуже ефектно постала у перших виходах, натомість у другій дії немовби «видохлась», і остання її арія прозвучала не найкраще, навіть не завжди інтонаційно чисто. Тарас Різник (Дон Оттавіо) був артистично переконливим, в основному гідно і рівно провів свою партію, але вона потребує сильнішого голосу, особливо у верхньому регістрі, а в кульмінаційних епізодах – драматичніших відтінків. Зовні ефектна і граціозна, цікава артистично Надія Дубченко (Церліна) грішила фальшивою інтонацією. Різкуватий, «не моцартівський» тембр заважав сприймати комедійно-пасторальну постать Мазетто (Роман Балко). Розчарував Ігор Міхневич

в ролі Командора, особливо в сцені на кладовищі, – теж через проблеми з чистотою звуку.

Сподіваюсь, що ці недоліки молоді співаки постараються подолати вже в наступних виставах. Бо в музиці Моцарта немає за що сховатись, прикрити якісь недотягнення віртуозними ефектними прийомами, відволікти увагу безвідмовними «швидше, голосніше, емоційніше». В ній втілена та ідеальна художня досконалість, яка не вибачає найдрібнішого промаху, як на сніжно-білому полотні одразу помічаєш найменшу плямку. І якщо вже згадувати метафору «храм мистецтва», то опери віденського класика чи не найбільше до неї пасують. Добре, що юні адепти сцени увійшли до цього храму, що перейнялись його величним духом, і тільки від них самих залежить, наскільки витривало і гідно вони зможуть у ньому служити.

